

Rosa Luxemburg

Samhällets socialisering

1918

Den revolution proletariatet nu inlett kan inte ha något annat mål och inte få något annat resultat än socialismens förverkligande. Arbetarklassen måste framför allt sträva efter att ta hela makten i staten i sina egna händer. Men för oss socialister är den politiska makten inte bara ett medel. Målet som vi behöver makten till är den totala omvandlingen av de ekonomiska förhållandena.

Idag tillhör alla rikedomar, de största och de bästa jordegendomarna, gruvorna och bruken såväl som fabriker och några få junkrar och privatkapitalister. Dessa junkrar och privatkapitalister ger den stora massan arbetare en mager lön att leva på för ett tungt arbete. Syftet med den nuvarande ekonomin är att ett litet antal arbetsfria skall berika sig.

Detta tillstånd skall avskaffas. Alla samhällliga rikedomar, jorden med alla skatter den bär i sitt sköte och på sin yta, alla fabriker och bruk måste ryckas ur exploatörernas händer och bli folkets gemensamma egendom. En verklig arbetarregerings första plikt är att nationalisera de viktigaste produktionsmedlen och ställa dem under samhälllig kontroll.

Först då börjar den egentliga och den svåraste uppgiften: att bygga upp ekonomin på helt nya grundvalar.

Idag leder en enskild kapitalist på egen hand produktionen i nästan alla företag. Vad och hur något skall produceras, var, när och hur de framställda varorna skall säljas bestäms av företagen. Arbetarna bryr sig inte om allt detta, de är ju bara levande maskiner som måste utföra sitt arbete.

Under en socialistisk hushållning måste allt detta bli annorlunda! De privata företagen försvinner. Produktionen har inte längre syftet att berika någon enskild utan att erbjuda allmänheten medel att tillfredsställa alla behov. I enlighet med detta måste fabriker, bruken och jordbruksenheter omformas efter helt nya synpunkter:

För det första: Om produktionen skall ha syftet att garantera alla ett människovärdigt liv, att ge alla rikligt med livsmedel, kläder och andra kulturella existensmedel, måste arbetets produktivitet vara mycket större än idag. Åkrarna måste ge en större skörd, avancerad teknik måste användas i fabriker, endast de rikaste kol- och malmfyndigheterna exploateras, o.s.v. Därav följer att socialiseringen först och främst omfattar *storföretagen* inom industri och jordbruk. Vi behöver inte och vill inte ta ifrån småbönderna och de mindre hantverkarna, som kämpar sig fram med eget arbete på sin täppa eller i sin verkstad, deras lilla egendom. Med tiden kommer de allihop till oss frivilligt och lär sig inse socialismens fördelar gentemot privategendomen.

För det andra: För att alla i samhället skall komma i åtnjutande av välståndet, måste alla arbeta. Endast den som utför något arbete som är nyttigt för det allmänna, manuellt eller intellektuellt, kan göra anspråk på att få medel anvisade av samhället för tillfredsställandet av sina behov. Ett sysslöst liv sådant som de rika exploatörerna idag oftast lever förekommer inte längre. *Allmän arbetsplikt* för alla arbetsföra – där små barn, gamlingar och sjuka naturligtvis inte är inkluderade – är en självklarhet i den socialistiska hushållningen. Det allmänna måste utan prut sörja för de icke arbetsföra – inte som idag genom ynkliga allmosor, utan genom en riklig försörjning, samhälllig uppfostran av barnen, offentlig hälsovård för de sjuka o.s.v.

Utifrån samma synpunkter, d.v.s. för det allmännas väl, måste man för det tredje hushålla med och spara på såväl produktionsmedel som arbetskraft. Det överallt förekommande slöseriet måste upphöra. T.ex. måste självfallet hela *krigs- och ammunitionindustrin* avskaffas, ty det socialistiska samhället behöver inga mordvapen, och i stället måste de där förbrukade värdefulla råvarorna och arbetskraften sättas in i nyttig produktion. Likaså måste *lyxindustrierna* försvinna, de som idag framställer allehanda krimskrams till de rika dagdrönarna, och likaså systemet med personliga tjänare. Hela den arbetskraft som är bunden här finner en nyttigare och värdigare sysselsättning.

Om vi nu på detta sätt framställer ett folk av arbetande människor, där alla arbetar för alla till nytta och väl för det allmänna, måste för det fjärde arbetet självt utformas på ett helt annat sätt. I våra dagar är arbetet inom såväl industri som jordbruk och kontor oftast ett kval och en börda för proletärerna. Man går till arbetet för att man är så illa tvungen, för att man annars inte skulle erhålla de för livet nödvändiga medlen. I det socialistiska samhället, där alla arbetar gemensamt för sitt eget väl, måste man naturligtvis ta stor hänsyn till *hälsan* och *arbetslusten* i arbetet. Kort arbetstid, som inte överstiger den normala prestationsförmågan, sunda arbetslokaler och alla upptänkliga medel för att göra arbetet avkopplande och omväxlande måste införas för att var och en med energi och kärlek skall utföra sin del.

Till alla dessa reformer hör emellertid ett motsvarande *människomaterial*. Bakom arbetaren står idag kapitalisten med piskan i handen – antingen han själv eller hans verkställare och uppsyningsmän. Hungern driver proletären till fabriken, till junkern eller storbonden eller till kontoret. Företagaren ser då noga till att tiden inte kastas bort, att råmaterialet inte förslösas, att arbetarna är skickliga och flitiga.

Företagaren med piskan försvinner i det socialistiska samhället. Här är arbetarna fria och jämlika människor som arbetar för sin egen skull. Det innebär just att av sig själv, av egen vilja, arbeta flitigt, inte slösa med den samhällseliga rikedom och utföra ett verkligt och punktligt arbete. Varje socialistiskt företag behöver naturligtvis tekniska ledare som förstår sig på saken, som ombesörjer det nödvändiga för att allt skall fungera, för att en riktig arbetsfördelning och en hög prestationsförmåga uppnås. Det innebär att man skall följa dessa anvisningar villigt och helt och fullt, hålla disciplin och ordning och att inte skapa friktioner och oordning.

Kort sagt: Arbetaren i en socialistisk ekonomi måste visa att han kan arbeta flitigt och ordentligt, vara disciplinerad och prestera sitt bästa även utan hungerns piska och utan kapitalisterna och deras pådrivare i nacken. Dit hör självdisciplin, andlig mognad och moral, dit hör känslan av värdighet och ansvarstagande, d.v.s. proletärens inre pånyttfödelse.

Man kan inte förverkliga någon socialism med lata, lättsinniga, egoistiska, tanklösa och likgiltiga människor. Ett socialistiskt samhälle behöver människor som var och en på sin plats är full av entusiasm och begeistring för det allmännas väl, full av offervilja och medkänsla för sina medmänniskor, full av mod och uthållighet för att kunna våga sig på det svårast tänkbara.

Men vi behöver inte vänta i århundraden eller årtionden på att ett sådant människosläkte skall växa fram. Just nu, i kampen, i revolutionen, lär sig de proletära massorna den nödvändiga idealismen och uppnår tidigt andlig mognad. Mod och uthållighet, inre klarhet och offervilja behöver vi ju också för att över huvud taget föra revolutionen framåt mot seger. Genom att vi får fram duktiga kämpar i dagens revolution, skapar vi morgondagens socialistiska arbetare såsom de måste vara beskaffade som grundvalen för en ny ordning.

Framför allt arbetarungdomen är kallad till dessa stora uppgifter. Som den framtida generationen kommer den ju att utgöra det sanna fundamentet för den socialistiska hushållningen. Det är dess sak att redan nu visa att den är vuxen den stora uppgiften att vara

bäraren av mänsklighetens framtid. En gammal värld skall störtas och en helt ny skall byggas upp. Men vi klarar det, unga vänner, eller hur? Vi klarar det! Som det heter i visan:

Oss fattas ju intet, mitt barn, min blomma, än det som dväljs vårt hjärta invid för att vara fria såsom fåglarna: blott tid!

Die Junge Garde (Berlin) Nr 2, 4 dec. 1918.